

Keskuskauppakamarin lausunto ulkomaalaislain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta (VN/24628/2023).

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

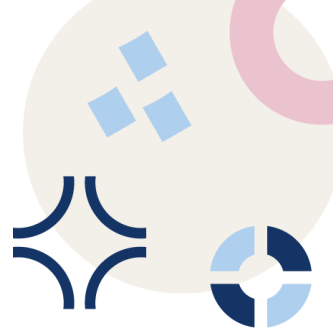
Hallituksen esityksen tavoitteena on korostaa maahanmuuton hallintaa ja parantaa sitä kautta yhteiskunnan sisäistä turvallisuutta. Pyrkimyksenä on entistä määrätietoisemmin estää oleskeluluvan saaminen esimerkiksi viranomaisia harhauttamalla tai väärää tietoa antamalla. Luonnoksen mukaan kaistanvaihdon kieltä selkeyttäisi oleskelulupajärjestelmää ja korostaisi normaaleja työperäisen maahanmuuton väyliä.

Keskuskauppakamari yhtyy tavoitteeseen vahvistaa yhteiskunnan sisäistä turvallisuutta. Insentivejä harhauttaa tai antaa väärää tietoa viranomaisille tulee pienentää. Maahantulopolitiikkaa tulee kehittää sen suuntaiseksi, että ihmisten olisi helpompi hakea ja saada Suomesta turvaa tai työtä niille tarkoitettuja reittejä pitkin.

Keskuskauppakamari kuitenkin huomauttaa, että Suomea vaivaa suuri osaajapula, joka tulee syvenemään tulevina vuosina. Siksi tarvitsemme työvoimaa myös ulkomailta, ensisijaisesti työperäisen maahanmuuton kautta. Tästä huolimatta Keskuskauppakamari katsoo, että kaiken maahanmuuton riippumatta maahan tulon syytä tulee olla työhön johtavaa. Töitä tulisi tehdä sen eteen, ettei turhalla byrokratialla ja hallinnolla estetä työntekoa ja toimeliaisuutta Suomessa silloin, kun sille on ilmeinen tarve työmarkkinoilla. Samalla on tärkeää varmistaa, että työvoiman maahantulo tapahtuisi ensisijaisesti sille tarkoitettuja väyliä pitkin, eikä maahantulosäännösten kiertämiseen syntyisi kannusteita.

Moni yritys on hyvin riippuvainen hankkimastaan työvoimasta. Tältä osin muutosten vaikutukset on arvioitu esitysluonnoksessa puutteellisesti. Vaikutusarvioita ei myöskään esitetä siitä, miten kaistanvaihdon kieltä voi mahdollisesti lisätä ilman asianmukaista työlupaa työskentelevien määrää Suomessa.

Keskuskauppakamari ehdottaa kaistanvaihdon kiellon täsmentämistä tarkemmin tilanteisiin, joissa maahantulosäännösten kiertäminen on ilmeistä, ja hakijan tai hänen perheensä integroitumista suomalaisille työmarkkinoille ja yhteiskuntaan ei voida todentaa tapahtuneen ennen hakemuksen jättämistä. Näin vältetään vahingon tuottaminen suomalaisille yrityksille sekä yksilöiden ja heidän lastensa kannalta kohtuuttomien tilanteiden syntyminen. Tällainen täsmennys pienentäisi riskiä myös sille, että paperittomien ihmisten ja sitä kautta pimeän työn määrä yhteiskunnassa kasvaisi muutoksen myötä.

kirjaamo.sm@gov.fimaahanmuutto-osasto.sm@gov.fi

Vaikutusten arviointi yritysten näkökulmasta vaatii täsmentämistä

Lausunnoissa pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota esitysluonnoksessa esitettyjen muutosten vaikutusten arviointiin. Keskuskauppakamari tarkastelee lausunnossaan erityisesti vaikutuksia julkiseen talouteen, yrityksiin ja työllisyyteen (luku 4.2.2.).

Esitysluonnoksessa todetaan, että ehdotuksilla ei arvioida olevan merkittäviä välittömiä vaikutuksia julkiseen talouteen, työllisyyteen tai yrityksiin. Keskuskauppakamari huomauttaa, että vaikka vaikutukset kaistanvaihdon kiellolla eivät ole julkisen talouden mittaluokassa mittavia, tulee se kuitenkin merkittävästi vaikuttamaan satojen työntekijöiden ja heidän perheidensä sekä yritysten tilanteeseen.

Luonnoksen mukaan "Kaistanvaihdon kiello selkeyttäisi oleskelulupajärjestelmää ja korostaisi normaaleja työperäisen maahanmuuton väyliä. -- Tämä vähentäisi tarpeetonta turvapaikanhakua ja myös vastaanoton kustannuksia." Luonnoksesta ei kuitenkaan ilmene, kuinka laajana ilmiönä nähdään tilanne, jossa henkilö olisi hakenut turvapaikkaa ilman, että hänellä on pelkoa joutua kotimaassaan vainon kohteeksi. Ei siis ole selvää, onko kyse maahanmuuttosäännösten kiertämisestä, vai turvapaikanhakijan onnistuneesta kotoutumisesta ja integraatiosta työmarkkinoille. Tämän vuoksi keskuskauppakamari ehdottaa kaistanvaihdon kiellon rajaamista tarkemmin tilanteisiin, joissa maahantulosäännösten kiertäminen on ilmeistä, ja hakijan tai hänen perheensä integroitumista suomalaisille työmarkkinoille ja yhteiskuntaan ei voida todentaa tapahtuneen ennen hakemuksen jättämistä.

Luonnoksen mukaan "Kaistanvaihdon kiellon vaikutus työvoiman saatavuuteen ei isossa kokonaisuudessa olisi erityisen merkittävä, koska turvapaikkamenettelyn kautta tulleille myönnettävien oleskelulupien määrä on ollut melko pieni, keskimäärin noin kaksi sataa vuosittain." Työmarkkinoiden näkökulmasta kuitenkin työnhakijalla, joka on esimerkiksi oppinut suomen kielen, suorittanut Suomessa tutkinnon ja hankkinut jo suomalaisilla työmarkkinoilla arvokasta työkokemusta ja työssä suoriutumista, on merkittävää kilpailuetua yritykselle verrattuna maan ulkopuolelta rekrytoitavaan henkilöön, jonka edellytyksiä integroitua työmarkkinoille ja yhteiskuntaan ei voida taata.

Lisäksi luonnoksessa todetaan, että "Yksi tavoiteltava vaikutus on ollut myös elinkeinotoiminnan kilpailuedellytysten parantaminen siten, että vilpillisesti toimivien yrittäjien mahdollisuudet hankkia kilpailuetua työvoimakustannuksista laittomasti tinkimällä vähenisi." Tavoite on kannatettava, mutta tilanteissa, joissa sekä työnantajalla että työntekijällä on intressi työsuhteen jatkamiselle, voi absoluuttinen kiello työluovan saamiselle päinvastoin lisätä riskiä laittomalle oleskelulle ja työnteolle.

kirjaamo.sm@gov.fi
maahanmuutto-osasto.sm@gov.fi

Paperittomuuden lisääntyminen yhteiskunnassa ei ole kansallisen edun mukaista ja heikentää sisäistä turvallisuutta. Olennaista sisäisen turvallisuuden kannalta sen sijaan on varmistaa, että jokaisella yhteiskuntaan kotoutuneella ja työelämään integroituneella henkilöllä olisi mahdollisuuksia työhön ja toimeliaisuuteen myös lain tällä puolen.

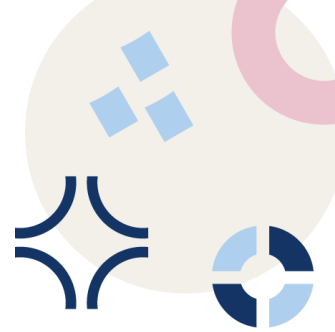
Työluvan hakemisen edellytykset jo nykytilanteessa tarkasti rajattuja

Muutoksia lainsäädäntöön tehtäessä olisi syytä huomioida, että osa turvapaikanhakijoista on joutunut odottamaan päätöstä turvapaikasta vuosia, ja on sinä aikana ehtinyt rakentaa koko elämänsä ja uransa sekä perustamaan perheen Suomeen.

Turvapaikanhakijalla on oikeus tehdä työtä odottaessaan päätöstä kansainvälisestä suojelusta. Tämä on yhteiskunnan ja talouden etu, sillä päätöstä voi joutua odottamaan vuosia. Työnteko on hyvä keino auttaa maahan tullutta henkilöä kiinnittymään suomalaiseen yhteiskuntaan ja oppimaan suomen kieltä. Esityksen vaikutusarviointeihin olisikin hyvä eritellä tarkemmin, kuinka kauan myönteisen työlupapäätöksen saaneet henkilöt ovat tyypillisesti olleet maassa ja kuinka pitkä työhistoria heillä on jo Suomessa, ja kuinka isolla osalla heistä on esimerkiksi alaikäisiä lapsia.

Nyt voimassa olevien säädösten mukaan henkilö on voinut kielteisen turvapaikkapäätöksen saatuaan hakea työlupaa tilanteessa, jossa hänelle on tarjottu sellaista työpaikkaa, jonka alan tehtäviin on pula työvoimasta, eli hänellä on myönteinen TE-toimiston osapäätös. Tämä edellyttää muun muassa sitä, että työehdot ovat lainmukaiset ja saatavuusharkinta on tehty. Saatavuusharkinnassa arvioidaan, onko avoinna olevaan työpaikkaan kohtuullisessa ajassa saatavissa sopivaa työvoimaa EU- tai ETA-alueelta. Henkilö ei ole myöskään saanut syyllistyä rikoksiin ja hänellä täytyy olla aito kansallinen passi.

Ehdot ovat siis jo valmiiksi melko tarkkarajaiset ja edellyttävät, että henkilön tarjoamalle osaamiselle ja panokselle on työmarkkinoiden tarve. Luonnoksessa esitetyn nykytilan arvioinnin perusteella ei selviä, kuinka laajalla joukolla nämä kaikki edellytykset ovat täyttyneet, mutta lupaa ei ole myönnetty, eikä myöskään se, kuinka paljon sellaisia hakemuksia on jätetty, joissa hakuedellytykset eivät ylipäänsä täyty. Nämä tiedot olisivat olennaista informaatiota sen arvioimiseksi, kuinka paljon resursseja kaistanvaihdon yritykset aiheuttavat tai kuinka laajasta pyrkimyksestä kiertää maahantulosäännöksiä on kysymys. Kaiken kaikkiaan myönteisiä päätöksiä on tehty noin 200 vuosittain, joten ainakaan siltä osin merkittävän mittakaavan maahantulosäännösten kiertämisestä ei voida puhua.

Keskuskauppakamari esittää muutoksia pykälään 36 f §

Keskuskauppakamari esittää pykälän 36 f § muuttamista siten, että mahdollisuus työ- ja yrittäjyysperustaisen oleskeluluvan hakemiselle ja myöntämiselle mahdollistetaan edelleen poikkeustapauksissa sellaisille turvapaikanhakijoille tai kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille, jotka eivät ole nopeutetun menettelyn piirissä, ovat olleet yhtäjaksoisesti työsuhteessa suomalaiseen työnantajaan vähintään neljän kuukauden ajan, tai heillä on alaikäisiä huollettavia lapsia Suomessa. Mahdollisuus työ- tai opiskeluperustaisen oleskeluluvan hakemiselle säilytettäisiin lisäksi henkilöille, jotka ovat suorittaneet Suomessa ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon tai ovat opintojensa loppuvaiheessa.

Vaihtoehtoisesti nämä seikat voisi kirjata säännöskohtaisiin perusteluihin pykälän 36 e § kohdalle, jossa säädetään oleskeluluvan epäämisen kohtuuttomuudesta.

Joka tapauksessa pykälää 36 e § olisi syytä tarkentaa siten, että kokonaisharkinta olisi edelleen mahdollista. Sillä siinä muodossa, missä nyt esimerkiksi 36 a 1 § tai 36 b 1 § on kirjoitettu, syntyy herkästi vaara, että tahattomista elämänmuutoksista tai inhimillisistä virheistä johtuvat katkokset oleskeluluvassa voisivat johtaa siihen, ettei oleskeluluvalla voi saada enää jatkoa, tai että esimerkiksi yrittäjästä palkkatyöhön siirtyminen voitaisiin tulkita maahantulosäännösten kiertämisyhteyteenä.

Keskuskauppakamari ymmärtää tarpeen täsmälliselle lainsäädännölle mutta samalla ihmettelee tapaa, jolla lainsäädännöllä pyritään kovin yksityiskohtaisesti hallinnoimaan maahantuloa ja viemään harkintavaltaa viranomaisilta. Ihmisten elämäntilanteet ja urapolut harvoin ovat niin suoraviivaisia, että lakia kirjoittamalla pystyttäisiin kaikkia eri tilanteita ja ihmisten tarkoitusperiä ennalta arvioimaan.

Johanna Sipola

Varatoimitusjohtaja
Keskuskauppakamari

Suvi Pulkkinen

Johtava asiantuntija
Keskuskauppakamari

Lisätietoja: Suvi Pulkkinen, puh. 050 404 1810, suvi.pulkkinen@chamber.fi